Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 8. maja 2025 *

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah – Direktiva (EU) 2016/1919 – Brezplačna pravna pomoč – Direktiva 2013/48/EU – Pravica do dostopa do odvetnika v kazenskem postopku – Procesna jamstva za ranljive osebe – Ugotavljanje ranljivosti teh oseb – Neobstoj pravne domneve – Neposredni učinek – Zaslišanje osumljene osebe brez navzočnosti odvetnika – Dopustnost dokazov, pridobljenih s kršitvijo procesnih pravic“

V zadevi C-530/23 [Barało] [i],

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Sąd Rejonowy we Włocławku (okrajno sodišče v Włocławku, Poljska) z odločbo z dne 17. avgusta 2023, ki je na Sodišče prispela 17. avgusta 2023, v kazenskem postopku zoper

K. P.,

ob udeležbi

Prokurator Rejonowy we Włocławku,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi K. Jürimäe (poročevalka), predsednica senata, K. Lenaerts, predsednik Sodišča v funkciji sodnika drugega senata, M. Gavalec, Z. Csehi in F. Schalin, sodniki,

generalna pravobranilka: T. Ćapeta,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za Prokurator Rejonowy we Włocławku T. Rutkowska-Szmydyńska,

– za poljsko vlado B. Majczyna, agent,

– za češko vlado M. Smolek, T. Suchá in J. Vláčil, agenti,

* Jezik postopka: poljščina.

[i] Ime te zadeve je izmišljeno. Ne ustreza resničnemu imenu nobene od strank v postopku.

– za Evropsko komisijo J. Hottiaux in M. Wasmeier, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 14. novembra 2024

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago:

– člena 6, od (1) do (3), in člena 19(1), drugi pododstavek, PEU;

– členov 4 in 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina);

– člena 1(2), člena 2(1)(b), člena 4(5) ter členov 8 in 9 Direktive (EU) 2016/1919 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. oktobra 2016 o brezplačni pravni pomoči za osumljene in obdolžene osebe v kazenskem postopku ter za zahtevane osebe v postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje (UL 2016, L 297, str. 1);

– člena 3(2), od (a) do (c), in (3)(a) in (b) Direktive 2013/48/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2013 o pravici do dostopa do odvetnika v kazenskem postopku in v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje ter pravici do obvestitve tretje osebe ob odvzemu prostosti in do komunikacije s tretjimi osebami in konzularnimi organi med odvzemom prostosti (UL 2013, L 294, str. 1);

– točk 6, 7, 11 in 13 Priporočila Komisije (2013/C 378/02) z dne 27. novembra 2013 o procesnih jamstvih za ranljive osebe, ki so osumljene ali obdolžene v kazenskem postopku (UL 2013, C 378, str. 8; v nadaljevanju: Priporočilo Komisije), ter

– načel primarnosti, učinkovitosti in neposrednega učinka prava Unije.

2 Ta predlog je bil vložen v okviru kazenskega postopka, ki je bil uveden zoper K. P. zaradi, prvič, posedovanja prepovedanih drog in psihotropnih snovi, in drugič, vožnje pod vplivom prepovedanih drog.

Pravni okvir

Mednarodno pravo

3 V točkah 23 in 32 Načel in smernic Združenih narodov o dostopu do brezplačne pravne pomoči v kazenskopravnih sistemih, sprejetih 20. decembra 2012 z resolucijo Generalne skupščine 67/187, je navedeno:

„23. Policija, državni tožilci in sodniki morajo zagotoviti, da so osebe, zoper katere teče postopek pred njimi ter ki nimajo sredstev za plačilo odvetnika in/ali so ranljive, deležne pravne pomoči.

[…]

32. Sprejeti je treba posebne ukrepe za zagotovitev, da je pravna pomoč dejansko dostopna ženskam, otrokom in skupinam s posebnimi potrebami, zlasti, vendar ne izključno, […] duševnim bolnikom [in] uporabnikom drog […]. Ti ukrepi morajo upoštevati posebne potrebe teh skupin in jih je treba prilagoditi spolu in starosti.“

Pravo Unije

Direktiva 2013/48

4 V uvodnih izjavah 50 in 51 Direktive 2013/48 je navedeno:

„(50) Države članice bi morale zagotoviti, da se pri vrednotenju izjav osumljenih ali obdolženih oseb ali dokazov, pridobljenih s kršitvijo njihove pravice do odvetnika, ali v zadevah, v katerih je bilo odobreno odstopanje od navedene pravice v skladu s to direktivo, spoštujeta pravica do obrambe in poštenost postopka. V zvezi s tem bi bilo treba upoštevati sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice, v kateri se je uveljavilo, da gre načeloma za nepopravljiv poseg v pravico do obrambe, če so za obsodbo uporabljene obremenilne izjave, dane med policijskim zaslišanjem brez dostopa do odvetnika. To ne bi smelo vplivati na uporabo izjav za druge namene, dovoljene na podlagi nacionalnega prava, če je na primer treba izvesti nujna preiskovalna dejanja, da se prepreči storitev drugih kršitev ali resne škodljive posledice za katero koli osebo, ali če je nujno preprečiti resno tveganje za kazenski postopek, kadar bi z zagotovitvijo dostopa do odvetnika ali zavlačevanjem preiskave nepopravljivo posegli v preiskavo hudega kaznivega dejanja. To prav tako ne bi smelo vplivati na nacionalne predpise ali sisteme glede dopustnosti dokazov, državam članicam pa ne bi smelo preprečevati uporabe sistema, v okviru katerega se lahko sodišču ali sodniku predložijo vsi obstoječi dokazi brez ločene ali predhodne ocene njihove dopustnosti.

(51) Dolžnost skrbeti za osumljene ali obdolžene osebe, ki so v morebitno slabšem položaju, je podlaga za pošteno sojenje. Zato bi morali tožilstvo, organi kazenskega pregona in pravosodni organi takšnim osebam omogočiti učinkovito uveljavljanje pravice iz te direktive, na primer z upoštevanjem morebitne ranljivosti, ki vpliva na njihovo zmožnost uveljavljanja pravice do dostopa do odvetnika in obvestitve tretje osebe ob odvzemu prostosti, ter sprejetjem ustreznih ukrepov za zagotovitev teh pravic.“

5 Člen 2 te direktive, naslovljen „Področje uporabe“, v odstavku 1 določa:

„Ta direktiva se uporablja za osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku od takrat, ko jo pristojni organi države članice z uradnim obvestilom ali na drug način seznanijo s tem, da so osumljene ali obdolžene storitve kaznivega dejanja, ne glede na to, ali jim je odvzeta prostost. Uporablja se do zaključka postopka, torej do končne ugotovitve, ali je osumljena ali obdolžena oseba storila kaznivo dejanje, če je ustrezno, tudi do izreka kazni in rešitve morebitne pritožbe.“

6 Člen 3 navedene direktive, naslovljen „Pravica do dostopa do odvetnika v kazenskem postopku“, določa:

„1. Države članice osumljenim in obdolženim osebam zagotovijo pravico do dostopa do odvetnika tako hitro in na takšen način, da se zadevnim osebam omogoči dejansko in učinkovito uveljavljanje njihove pravice do obrambe.

2. Osumljene ali obdolžene osebe imajo dostop do odvetnika brez nepotrebnega odlašanja. V vsakem primeru imajo osumljene ali obdolžene osebe dostop do odvetnika od prvega od naslednjih dogodkov:

(a) preden jih zasliši policija ali drug organ kazenskega pregona ali pravosodni organ;

(b) od preiskovalnega dejanja ali drugega dejanja zbiranja dokazov, ki ga izvedejo preiskovalni ali drugi pristojni organi v skladu s točko (c) odstavka 3;

(c) brez nepotrebnega odlašanja po odvzemu prostosti;

(d) kadar prejmejo poziv za zglasitev na sodišču, pristojnem za kazenske zadeve, v ustreznem roku, preden se zglasijo na tem sodišču.

3. Pravica do dostopa do odvetnika zajema naslednje:

(a) države članice zagotovijo, da imajo osumljene ali obdolžene osebe pravico do zasebnega srečanja in komunikacije z odvetnikom, ki jih zastopa, tudi preden jih zasliši policija ali drug organ kazenskega pregona ali pravosodni organ;

(b) države članice zagotovijo, da imajo osumljene ali obdolžene osebe pravico, da je njihov odvetnik navzoč pri njihovem zaslišanju in pri njem aktivno sodeluje. Takšno sodelovanje je v skladu s postopki iz nacionalnega prava, če se s tem ne posega v učinkovito uveljavljanje in v bistvo zadevne pravice. Kadar odvetnik sodeluje pri zaslišanju, se to evidentira po postopku za evidentiranje v skladu s pravom zadevne državne članice;

[…].“

7 Člen 12 iste direktive, naslovljen „Pravna sredstva“, določa:

„1. Države članice osumljenim ali obdolženim osebam v kazenskem postopku in zahtevanim osebam v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje zagotovijo učinkovito pravno sredstvo na podlagi nacionalnega prava v primeru kršitve njihovih pravic iz te direktive.

2. Države članice brez poseganja v nacionalne predpise in sisteme glede dopustnosti dokazov zagotovijo, da se v okviru kazenskega postopka pri vrednotenju izjav osumljenih ali obdolženih oseb ali dokazov, pridobljenih s kršitvijo njihove pravice do odvetnika, ali v primerih, v katerih je bilo odstopanje od te pravice dovoljeno v skladu s členom 3(6), spoštujeta pravica do obrambe in poštenost postopka.“

8 Člen 13 Direktive 2013/48 določa:

„Države članice zagotovijo, da se pri uporabi te direktive upoštevajo posebne potrebe ranljivih osumljenih in obdolženih oseb.“

Direktiva 2016/1919

9 V uvodnih izjavah 1, 3, 4, 6, od 17 do 19, 23 in 24 Direktive 2016/1919 je navedeno:

„(1) Namen te direktive je zagotoviti učinkovitost pravice do dostopa do odvetnika, kot določa [Direktiva 2013/48], tako da se zagotovi pomoč odvetnika, ki jo financirajo države članice, in sicer osumljenim in obdolženim osebam v kazenskem postopku […].

[…]

(3) Tretji odstavek člena 47 [Listine določa] pravico do brezplačne pravne pomoči v kazenskem postopku, v skladu s pogoji iz [te določbe]. […]

(4) Svet [Evropske unije] je 30. novembra 2009 sprejel Resolucijo o načrtu za krepitev procesnih pravic osumljenih ali obtoženih oseb v kazenskih postopkih [(UL 2009, C 295, str. 1)] (v nadaljnjem besedilu: načrt). Načrt predvideva postopno sprejetje ukrepov v zvezi s pravico do prevajanja in tolmačenja (ukrep A), pravico do obveščenosti o pravicah in obtožbi (ukrep B), pravico do pravnega svetovanja in pravne pomoči (ukrep C), pravico do komuniciranja s sorodniki, delodajalci in konzularnimi organi (ukrep D) ter v zvezi s posebnim varstvom za osumljene ali obdolžene osebe, ki spadajo v skupino ranljivih oseb (ukrep E).

[…]

(6) Do zdaj je bilo na podlagi načrta sprejetih pet ukrepov o procesnih pravicah v kazenskem postopku, in sicer [Direktiva 2010/64/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. oktobra 2010 o pravici do tolmačenja in prevajanja v kazenskih postopkih (UL 2010, L 280, str. 1), Direktiva 2012/13/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2012 o pravici do obveščenosti v kazenskem postopku (UL 2012, L 142, str. 1), Direktiva 2013/48, Direktiva (EU) 2016/343 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku (UL 2016, L 65, str. 1) ter Direktiva (EU) 2016/800 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. maja 2016 o procesnih jamstvih za otroke, ki so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku (UL 2016, L 132, str. 1)].

[…]

(17) V skladu s členom 6(3)(c) [Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane 4. novembra 1950 v Rimu (v nadaljevanju: EKČP)] ima osumljena ali obdolžena oseba, ki nima dovolj sredstev za plačilo pomoči odvetnika, pravico do brezplačne pravne pomoči, če to zahtevajo interesi pravičnosti. To minimalno pravilo državam članicam omogoča, da izvedejo oceno materialnega položaja, oceno upravičenosti na podlagi pravičnosti ali oboje. Izvedba teh ocen ne bi smela omejevati ali odstopati od pravic in procesnih jamstev, ki jih zagotavljata Listina in EKČP, kot ju razlagata Sodišče in [Evropsko sodišče za človekove pravice], ali dovoliti odstopanje od njih.

(18) Države članice bi morale določiti praktično ureditev v zvezi z zagotavljanjem brezplačne pravne pomoči. Takšna ureditev bi lahko določala, da se brezplačna pravna pomoč dodeli na prošnjo osumljene, obdolžene ali zahtevane osebe. Vendar ta prošnja zlasti ob upoštevanju potreb ranljivih oseb ne bi smela biti vsebinski pogoj za dodelitev brezplačne pravne pomoči.

(19) Pristojni organi bi morali brezplačno pravno pomoč dodeliti brez nepotrebnega odlašanja in najpozneje pred zaslišanjem s strani policije, drugega organa preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ali pravosodnega organa, ali pred izvedbo konkretnega preiskovalnega dejanja ali dejanja zbiranja dokazov, navedenega v tej direktivi. Če pristojni organi tega ne morejo storiti, bi morali pred izvedbo takšnega zaslišanja, preiskovalnega dejanja ali dejanja zbiranja dokazov dodeliti vsaj nujno ali začasno brezplačno pravno pomoč.

[…]

(23) Države članice bi morale pri izvajanju te direktive zagotoviti spoštovanje temeljne pravice do brezplačne pravne pomoči, kakor je določena v Listini in EKČP. Pri tem bi morale upoštevati načela in smernice Združenih narodov o dostopu do brezplačne pravne pomoči v kazenskopravnih sistemih.

(24) Brez poseganja v določbe nacionalnega prava o obvezni navzočnosti odvetnika bi moral pristojni organ brez nepotrebnega odlašanja odločiti, ali se brezplačna pravna pomoč dodeli ali ne. Pristojni organ bi moral biti neodvisni organ, pristojen za sprejemanje odločitev v zvezi z dodelitvijo brezplačne pravne pomoči, ali sodišče, vključno s sodnikom posameznikom. Vendar bi bilo treba v nujnih primerih omogočiti tudi začasno vključitev policije in tožilstva, v kolikor bi bilo to potrebno, da se brezplačna pravna pomoč dodeli pravočasno.“

10 Člen 1 te direktive, naslovljen „Predmet urejanja“, določa:

„1. Ta direktiva določa skupna minimalna pravila o pravici do brezplačne pravne pomoči za:

(a) osumljene in obdolžene osebe v kazenskem postopku; […]

[…]

2. Ta direktiva dopolnjuje direktivi [2013/48] in [2016/800]. Ničesar v tej direktivi se ne sme razlagati kot omejevanje pravic, določenih v navedenih direktivah.“

11 Člen 2 Direktive 2016/1919, naslovljen ‚Področje uporabe‘, v odstavkih 1 in 2 določa:

„1. Ta direktiva se uporablja za osumljene in obdolžene osebe v kazenskem postopku, ki imajo pravico do dostopa do odvetnika na podlagi [Direktive 2013/48] in ki:

(a) jim je odvzeta prostost;

(b) morajo imeti pomoč odvetnika v skladu s pravom Unije ali nacionalnim pravom; ali

(c) morajo biti navzoči, ali jim je dovoljeno, da so navzoči, pri preiskovalnih dejanjih ali dejanjih zbiranja dokazov, ki vključujejo vsaj:
   (i) prepoznave;
   (ii) soočenja;
   (iii) rekonstrukcije kaznivega dejanja.

2. Ta direktiva se, od prijetja v izvršitveni državi članici, uporablja tudi za zahtevane osebe, ki imajo pravico do dostopa do odvetnika v skladu z [Direktivo 2013/48].“

12 Člen 4 Direktive 2016/1919, naslovljen „Brezplačna pravna pomoč v kazenskem postopku“, določa:

„1. Države članice zagotovijo, da imajo osumljene in obdolžene osebe, ki nimajo dovolj sredstev za plačilo pomoči odvetnika, pravico do brezplačne pravne pomoči, kadar to zahtevajo interesi pravičnosti.

2. Države članice lahko izvedejo oceno materialnega položaja, oceno upravičenosti na podlagi pravičnosti ali oboje, da ugotovijo, ali je treba dodeliti brezplačno pravno pomoč v skladu z odstavkom 1.

[…]

5. Države članice zagotovijo, da se brezplačna pravna pomoč dodeli brez nepotrebnega odlašanja in najpozneje pred zaslišanjem s strani policije, drugega organa preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ali pravosodnega organa oziroma pred izvedbo preiskovalnih dejanj ali dejanj zbiranja dokazov iz točke (c) člena 2(1).

[…]“

13 Člen 8 te direktive, naslovljen „Pravna sredstva“, določa:

„Države članice zagotovijo, da imajo osumljene, obdolžene in zahtevane osebe učinkovito pravno sredstvo na podlagi nacionalnega prava v primeru kršitve njihovih pravic iz te direktive.“

14 Člen 9 navedene direktive, naslovljen „Ranljive osebe“, določa:

„Države članice zagotovijo, da se pri izvajanju te direktive upoštevajo posebne potrebe ranljivih osumljenih, obdolženih ter zahtevanih oseb.“

15 Člen 11 iste direktive, naslovljen „Prepoved poslabšanja položaja“, določa:

„Ta direktiva v nobenem primeru ne pomeni omejevanja ali odstopanja od katerih koli pravic in procesnih jamstev, ki jih zagotavljajo Listina, EKČP ali druge ustrezne določbe mednarodnega prava ali pravo katere koli države članice, ki zagotavlja višjo raven varstva.“

Priporočilo Komisije

16 V uvodnih izjavah 1, 6, 7, 11 in 13 Priporočila Komisije je navedeno:

„(1) Namen tega priporočila je spodbuditi države članice, naj okrepijo procesne pravice vseh osumljenih ali obdolženih oseb, ki ne morejo razumeti kazenskega postopka in v njem učinkovito sodelovati zaradi svoje starosti, duševnih ali telesnih značilnosti ali invalidnosti (v nadaljnjem besedilu: ranljive osebe).

[…]

(6) Bistvenega pomena je, da se za osebo, ki je osumljena ali obdolžena v kazenskem postopku, nemudoma ugotovi, ali je ranljiva, in da se ji prizna ustrezen status. V ta namen bi morali policija, organi kazenskega pregona ali sodni organi opraviti začetno presojo. Pristojni organi bi morali imeti tudi možnost pozvati neodvisnega strokovnjaka, naj preuči stopnjo ranljivosti, potrebe ranljive osebe in ustreznost vseh sprejetih ali predvidenih ukrepov zoper ranljivo osebo.

(7) Osumljene ali obdolžene osebe (oziroma njihovi odvetniki) bi morale imeti pravico, da v skladu z nacionalnim pravom ugovarjajo oceni njihove morebitne ranljivosti v kazenskem postopku, zlasti če bi to precej oviralo ali omejevalo uresničevanje njihovih temeljnih pravic. Ta pravica za države članice ne pomeni obveznosti uvajanja posebnega pritožbenega postopka, ločenega mehanizma ali pritožbenega postopka, v katerem se izpodbija neupoštevanje ali zavrnitev uresničevanja takšnih pravic.

[…]

(11) Osebe, ki jim je priznan status posebno ranljivih oseb, ne morejo slediti kazenskemu postopku in ga razumeti. Z namenom zagotoviti, da so njihove pravice do poštenega sojenja zajamčene, takšne osebe ne bi smele imeti možnosti, da se odpovedo pravici do odvetnika.

[…]

(13) Ranljive osebe ne morejo vedno razumeti vsebine policijskih zaslišanj, ki so jim podvržene. Da bi preprečili vsako izpodbijanje vsebine zaslišanja in s tem neupravičeno ponovitev izpraševanja, bi bilo treba ta zaslišanja snemati z avdiovizualnimi sredstvi.“

17 Točka 4 tega priporočila je v njegovem oddelku 2, naslovljenem „Identifikacija ranljivih oseb“. V tej točki je določeno:

„Čim prej bi bilo treba ugotoviti, ali je oseba ranljiva, in ji v skladu s tem priznati status ranljive osebe. Države članice bi morale zagotoviti, da lahko vsi pristojni organi odredijo zdravniški pregled, ki ga opravi neodvisni strokovnjak, da se tako identificirajo ranljive osebe ter ugotovijo stopnja njihove ranljivosti in njihove posebne potrebe. Ta strokovnjak lahko poda obrazloženo mnenje o primernosti sprejetih ali predvidenih ukrepov proti ranljivi osebi.“

18 Oddelek 3 navedenega priporočila, naslovljen „Pravice ranljivih oseb“, vsebuje deset delov, od katerih so štirje naslovljeni „Prepoved diskriminacije“, „Domneva o ranljivosti“, „Pravica do dostopa do odvetnika“ in „Snemanje zaslišanja“. V točki 6 istega priporočila, ki je v prvem od teh štirih delov, je določeno:

„Procesne pravice, priznane ranljivim osebam, bi bilo treba spoštovati ves čas kazenskega postopka ob upoštevanju narave in stopnje ranljivosti oseb.“

19 V točki 7 Priporočila Komisije, ki je v delu z naslovom „Domneva o ranljivosti“, je določeno:

„Države članice bi morale predpisati domnevo o ranljivosti, zlasti za osebe z resnimi psihološkimi, intelektualnimi, fizičnimi ali senzoričnimi okvarami, duševnimi boleznimi ali kognitivnimi težavami, ki jih ovirajo pri razumevanju postopka in učinkovitem sodelovanju v njem.“

20 V točki 11 tega priporočila, ki je v delu z naslovom „Pravica do dostopa do odvetnika“, je določeno:

„Če ranljiva oseba ne more razumeti postopka in mu slediti, bi moralo biti določeno, da se pravici do dostopa do odvetnika v skladu z [Direktivo 2013/48] ne more odpovedati.“

21 V točki 13 navedenega priporočila, ki je v delu z naslovom „Snemanje zaslišanja“, je določeno:

„Vsako zaslišanje ranljivih oseb v postopku predhodne preiskave bi bilo treba snemati z avdiovizualnimi sredstvi.“

Poljsko pravo

22 Člen 6 ustawa – Kodeks postępowania karnego (zakon – zakonik o kazenskem postopku) z dne 6. junija 1997 (Dz. U. 2022, pozicija 1375) v različici, ki se uporablja za kazenski postopek v glavni stvari (v nadaljevanju: ZKP), ima obdolžena oseba pravico do obrambe, vključno s pravico do pomoči odvetnika. O tej pravici se jo obvesti.

23 Člen 79 ZKP v odstavku 1 določa, da mora imeti obdolžena oseba v kazenskem postopku odvetnika, če obstaja utemeljen dvom glede tega, ali je bila sposobna prepoznati pomen dejanja ali imeti v oblasti svoje ravnanje v času storitve dejanja ali pa je bila ta sposobnost bistveno zmanjšana (točka 3), in če obstaja utemeljen dvom glede tega, ali ji stanje njenega duševnega zdravja omogoča samostojno in razsodno sodelovanje v postopku ali obrambo (točka 4). Člen 79(3) ZKP poleg tega določa, da je v primerih, navedenih zlasti v odstavku 1 tega člena 79, navzočnost odvetnika obvezna na obravnavi in na narokih, na katerih obdolžena oseba mora biti navzoča.

24 V skladu s členom 168a ZKP dokaz ne more biti opredeljen kot nedopusten zgolj zato, ker je bil pridobljen v nasprotju s postopkovnimi pravili ali na nezakonit način, naveden v členu 1(1) kazenskega zakonika, razen če je javni uslužbenec ta dokaz pridobil v okviru izpolnjevanja svojih poklicnih obveznosti, kadar gre za umor, naklepno povzročitev telesne poškodbe ali odvzem prostosti.

25 Člen 300 ZKP se nanaša na pravico osumljene osebe do obveščenosti. V zvezi s tem mora biti osumljena oseba pred prvim zaslišanjem obveščena o pravicah do izjave, molka ali zavrnitve odgovora na vprašanja, do obveščenosti o vsebini obtožbe in njenih spremembah, do vlaganja zahtev za izvedbo dejanj v okviru predkazenskega postopka ali preiskave, do pomoči odvetnika, vključno s prošnjo za imenovanje odvetnika po uradni dolžnosti v nekaterih primerih, o katerih mora biti obveščena, do seznanitve z elementi končnega spisa kazenske preiskave in o pravicah iz člena 301 ZKP ter o obveznostih in posledicah iz člena 74 ZKP. Osumljena oseba mora te informacije pridobiti v pisni obliki in potrditi, da jih je prejela, s podpisom potrdila o prejemu dokumenta z informacijami.

26 V skladu s členom 301 ZKP je osumljena oseba na svojo zahtevo zaslišana v navzočnosti postavljenega odvetnika. Neprisotnost zadnjenavedenega ne preprečuje izvedbe zaslišanja.

27 V skladu s členom 344a ZKP sodišče, ki odloča o zadevi, zadevo vrne državnemu tožilcu, da dopolni preiskavo, če so v spisu ugotovljene bistvene postopkovne pomanjkljivosti, zlasti potreba po iskanju dokazov, in če ima to sodišče velike težave pri izvajanju potrebnih dejanj. Ko navedeno sodišče zadevo vrne državnemu tožilcu, navede smer, v kateri mora potekati nadaljnja preiskava, in po potrebi ustrezne ukrepe, ki jih je treba sprejeti. Zoper ta sklep se lahko stranke pritožijo.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

28 Sąd Rejonowy we Włocławku (okrajno sodišče v Włocławku, Poljska), ki je predložitveno sodišče v tej zadevi, vodi kazenski postopek zoper K. P.

29 V skladu z navedbami predložitvenega sodišča je bil kazenski pregon uveden v naslednjih okoliščinah. 22. julija 2022 so policisti, potem ko so bili obveščeni o trčenju dveh vozil, ustavili K. P. Ta je bil zunaj vozila, videti je bil živčen in je zmedeno govoril.

30 Policisti so ga pozvali, naj jim izroči vse predmete, ki jih je imel pri sebi in ki bi bili lahko prepovedani. K. P. je iz vreče izvlekel plastične vrečke, ki so vsebovale bel prah in posušeno zeleno snov. Ti substanci sta bili zaseženi in nato opredeljeni kot substanci, ki bi lahko bili amfetamin oziroma marihuana.

31 K. P. je bil po ustavitvi prijet in odpeljan v bolnišnico, kjer so mu odvzeli kri, da bi se preverilo, ali je vzel prepovedane droge. Obdolžen je bil zaradi posesti prepovedane droge in psihotropne snovi.

32 K. P. je bil obveščen o pravici do pomoči odvetnika po lastni izbiri in o pravici, da se mu dodeli odvetnik, če mu njegov finančni položaj ne omogoča, da si ga sam izbere. Poleg tega je bil obveščen o svoji pravici, da se izjavi, da molči ali da ne odgovarja na vprašanja. Zapisnik o zaslišanju vsebuje zaznamek policista, da je „[K. P.] po svojih izjavah mentalno zdrav ter ni in nikoli ni bil vključen v psihiatrično, medikamentno ali nevrološko zdravljenje“.

33 K. P. naj se ne bi odpovedal pravici do pomoči odvetnika, vendar naj tudi ne bi zahteval, naj se kakega pokliče. Ne bi naj bilo nobenega dokaza za to, da je policist pregledal K. P., da bi ugotovil, ali je bil ta med zaslišanjem pod vplivom produktov ali substanc, ki bi vplivali na njegovo zmožnost razumeti in se spomniti dogodkov, oziroma ali je bil pod vplivom prepovednih drog.

34 Substanci, ki ju je posedoval K. P. in ki sta bili zaseženi, ter vzorci njegove krvi, odvzeti v bolnišnici, so bili znanstveno analizirani. Ob upoštevanju koncentracije amfetamina v teh vzorcih je bilo ugotovljeno, da je bil K. P. ob odvzemu krvi „pod vplivom droge, ki ima podoben učinek kot alkohol“. Tako je bil 7. avgusta 2022 obdolžen vožnje avtomobila pod vplivom droge, ki ima podoben učinek kot alkohol.

35 Akt z obtožbami mu je bil 14. oktobra 2022 vročen na psihiatričnem oddelku bolnišnice, kjer je bival. Tam je bil zaslišan brez navzočnosti odvetnika, državni tožilec pa poleg tega ni zahteval, naj se mu postavi odvetnik po uradni dolžnosti. Njegovo zaslišanje tudi ni bilo avdiovizualno posneto.

36 Pred tem zaslišanjem je 22. avgusta 2022 psihiater, ki je pred tem zdravil K. P., na svojem zaslišanju izjavil, da duševno stanje zadevne osebe, to je resnost simptomov njene duševne bolezni, tej ne omogoča sodelovanja pri nobenem dejanju v postopku in da bo to stanje verjetno trajalo vsaj nekaj tednov. Poleg tega naj bi iz zdravstvene dokumentacije K. P., ki je bila državnemu tožilcu na njegovo zahtevo posredovana 23. septembra 2022, izhajalo, da je zadevna oseba med 30. junijem 2021 in 22. julijem 2022 večkrat bivala v psihiatrični bolnišnici zaradi zdravljenja shizofrenije in shizoafektivne motnje. Izkazalo naj bi se tudi, da so ji sprva diagnosticirali duševno motnjo in motnjo zaradi izmeničnega uživanja prepovedanih drog in psihoaktivnih snovi ter psihotično duševno motnjo.

37 Pri predložitvenem sodišču je bil 15. decembra 2022 vložen obtožni akt.

38 Navedeno sodišče je 28. februarja 2023 na podlagi člena 344a(1) ZKP odločilo, da zadevo vrne državnemu tožilstvu, da dopolni preiskavo z zaslišanjem K. P. v navzočnosti odvetnika ter pridobi mnenje izvedencev psihiatrov o duševnem zdravju K. P. v času storitve kaznivega dejanja in v času kazenskega postopka zoper njega.

39 Vendar je Sąd Okręgowy we Włocławku (regionalno sodišče v Włocławku, Poljska) ta sklep na podlagi pritožbe državnega tožilstva razveljavilo. Zadeva je bila vrnjena predložitvenemu sodišču v nadaljnji postopek.

40 Navedeno sodišče v okviru tega postopka navaja, da je med drugim ugotovilo, da med postopkom preiskave ni bila opravljena nobena individualna ocena, da bi se preverilo, ali je bil K. P. v ranljivem položaju, zaradi katerega bi bilo treba postaviti odvetnika po uradni dolžnosti. Prav tako naj ne bi bilo ugotovljeno, ali mu njegovo duševno zdravje omogoča, da se udeleži postopka ali da neodvisno in razumno zagotovi svojo obrambo.

41 Predložitveno sodišče iz teh ugotovitev sklepa, da je bil K. P. tako prikrajšan, prvič, za minimalno varstvo, do katerega bi bil na podlagi Direktive 2016/1919 upravičen kot osumljena in potencialno ranljiva oseba, in drugič, za pravice, ki bi jih lahko na podlagi direktiv 2012/13 in 2013/48 uveljavljali vsi osumljenci. Šlo naj bi predvsem za zagotavljanje pravice do pomoči odvetnika za domnevno ranljive osebe in za pravico teh oseb do brezplačne pravne pomoči takoj, ko so osumljene storitve kaznivega dejanja.

42 Po mnenju predložitvenega sodišča ta položaj izhaja iz neobstoja pravilnega in popolnega prenosa teh direktiv v poljski pravni red ter iz neizvajanja Priporočila Komisije v njem. Zato naj bi bilo treba na prvem mestu ugotoviti, ali upoštevne določbe zgoraj navedenih direktiv izpolnjujejo merila neposrednega učinka.

43 Predložitveno sodišče poleg tega navaja, da veljavna pravila kazenskega postopka ne ponujajo dovolj natančnih rešitev, ki bi vsaki osebi, ki spada na področje uporabe direktiv 2013/48 in 2016/1919, zagotavljale celoto pravic, določenih s tema direktivama, kot so pravica do takojšnjega dostopa do odvetnika, pravica do pomoči odvetnika v najzgodnejši fazi predkazenskega postopka ali pravica do takojšnje opredelitve njenih potreb, preden je zaslišana kot osumljena oseba. Ker naj teh pravil ne bi bilo mogoče razlagati tako, da bi bila v skladu s pravom Unije, želi predložitveno sodišče na drugem mestu izvedeti, ali morajo ne le nacionalna sodišča, ampak širše vsi nacionalni organi, pristojni za nadzor nad uporabo prava, opustiti uporabo navedenih pravil.

44 Predložitveno sodišče v predlogu za sprejetje predhodne odločbe na tretjem mestu navaja, da skuša „opredeliti učinkovito pravno sredstvo“, s katerim bi se lahko odpravili učinki kršitve pravic, ki bi jih osumljena oseba morala imeti v prejšnjih fazah postopka na podlagi Direktive 2016/1919. Za to se sklicuje na člen 8 te direktive in na člen 12 Direktive 2013/48 ter na sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice.

45 Na četrtem mestu, predložitveno sodišče se sprašuje o položaju osumljene ali obdolžene osebe, ki je opredeljena kot ranljiva oseba, ki ji je treba v skladu z Direktivo 2016/1919 nemudoma zagotoviti brezplačno pravno pomoč. Navedeno sodišče se sprašuje, ali morajo nacionalni organi, kot je državni tožilec, ki sodelujejo v predkazenskem postopku in ga vodijo, zagotoviti učinkovito pravno varstvo na podlagi te direktive, kadar je za zadevno kaznivo dejanje zagrožena kazen

odvzema prostosti. Učinkovita uporaba prava Unije naj bi poleg tega zahtevala neodvisnost in nepristranskost sodišč, pa tudi organov, pristojnih za kazenski pregon, v zadevah, ki so povezane s pravom Unije.

46 V teh okoliščinah je Sąd Rejonowy we Włocławku (okrajno sodišče v Włocławku) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 2(1)(b), člen 4(5) in člen 9 v povezavi z uvodnimi izjavami 18, 19, 24 in 27 [Direktive 2016/1919] v povezavi s členom 3(2)(a) in [(b)] ter členom 3(3)(a) [Direktive 2013/48], kakor se razlagajo v skladu [s točkami 6, 7, 11 in 13 Priporočila Komisije], razlagati tako, da se z njimi uvaja pravilo z neposrednim učinkom in zavezujočo naravo, v skladu s katerim dejanja zaslišanja ranljive osebe ali osebe v stanju ranljivosti ni dovoljeno opraviti brez sodelovanja zagovornika, kadar obstajajo objektivni dejanski razlogi za dodelitev brezplačne pravne pomoči, vendar organ, ki vodi predkazenski postopek, brezplačne pravne pomoči (tudi nujne ali začasne) ne dodeli brez nepotrebnega odlašanja, še preden zadevno osebo [v konkretnem primeru ranljivo osebo] zasliši policija, drug organ pregona ali pravosodni organ ali še preden se izvedejo konkretna preiskovalna dejanja ali dejanja zbiranja dokazov[?]

2. Ali je treba člen 2(1)(b), člen 4(5) in člen 9 v povezavi z uvodnimi izjavami 18, 19, 24 in 27 [Direktive 2016/1919] v povezavi s členom 1(2) [te direktive], kakor se razlaga v skladu [s točkami 6, 7, 11 in 13 Priporočila Komisije], razlagati tako, da to, da [(i)] se med postopkom ne identificira morebitna ranljivost osebe ali da ta oseba ni priznana kot ranljiva kljub obstoju dejanskih okoliščin za takojšno identifikacijo in da [(ii)] ni mogoče izpodbijati ocene morebitne ranljivosti te osebe ter da se tej osebi ne dodeli javni zagovornik po uradni dolžnosti brez nepotrebnega odlašanja, vsekakor ni dovoljeno v zadevah, ki se nanašajo na kazniva dejanja, za katera je zagrožena kazen odvzema prostosti, in da je treba okoliščini, da ni bila opravljena ta identifikacija in ni bil postavljen zagovornik po uradni dolžnosti, izrecno navesti v odločbi o izvedbi zaslišanja brez navzočnosti odvetnika, zoper katero je načeloma mogoče vložiti pravno sredstvo[?]

3. Ali je treba člen 2(1)(b), člen 4(5) in člen 9 v povezavi z uvodnimi izjavami 18, 19, 24 in 27 [Direktive 2016/1919] v povezavi s členom 1(2) [te direktive], kakor se razlaga v skladu [s točkami 6, 7, 11 in 13 Priporočila Komisije], razlagati tako, da to, da država članica v okviru kazenskega postopka ni uvedla domneve o ranljivosti, pomeni, da osumljeni osebi ni priznano jamstvo iz člena 9 [Direktive 2016/1919], kakor se razlaga v skladu [s točko 11 Priporočila Komisije], ter da morajo zato pravosodni organi v takem primeru neposredno uporabiti določbe direktive[?]

4. Ali je treba v primeru pritrdilnega odgovora na vsaj eno od [prvih treh vprašanj] določbe dveh direktiv, ki so navedene v teh vprašanjih, razlagati tako, da nasprotujejo nacionalnim določbam, kakršni sta:
   (a) člen 301, drugi stavek, [ZKP], v skladu s katerim se osumljena oseba le na svojo zahtevo zasliši v navzočnosti postavljenega zagovornika, to, da zagovornik ne pride na zaslišanje osumljene osebe, pa ni ovira za njegovo izvedbo;

(b) člen 79(1), točki 3 in 4, [ZKP], v skladu s katerim mora imeti obdolžena oseba (osumljena oseba) v kazenskem postopku zagovornika, če obstaja utemeljen dvom glede tega, ali je bila sposobna prepoznati pomen dejanja ali imeti v oblasti svoje ravnanje v času storitve dejanja ali pa je bila ta sposobnost bistveno zmanjšana, in če obstaja utemeljen dvom glede tega, ali ji stanje njenega duševnega zdravja omogoča samostojno in razsodno sodelovanje v postopku ali obrambo[?]

5. Ali je s členom 3(2)(a) v povezavi s členom 3(3)(b) Direktive [2013/48] v povezavi z načelom primarnosti in neposrednega učinka direktiv organom predkazenskega postopka, sodiščem in vsem drugim organom države članice naloženo, da ne uporabijo določb nacionalne zakonodaje, ki niso v skladu [s to d]irektivo, kot so tiste, navedene v četrtem vprašanju, ter posledično, da – glede na iztek roka za prenos – zgoraj navedene nacionalne določbe nadomestijo z določbami [navedene d]irektive z neposrednim učinkom[?]

6. Ali je treba člen 2(1)(b), člen 4(5) in člen 9 v povezavi z uvodnimi izjavami 19, 24 in 27 Direktive [2016/1919] razlagati tako, da v primeru nesprejetja odločbe o dodelitvi oziroma nepriznanja brezplačne pravne pomoči ranljivi osebi ali osebi, za katero se domneva, da je v stanju ranljivosti, v skladu [s točko 7 Priporočila Komisije], zaradi česar posledično policija ali drug organ pregona izvede preiskovalna dejanja in dejanja zbiranja dokazov ob sodelovanju take osebe, vključno z dejanji, ki jih pred sodiščem ni mogoče ponoviti, za nacionalno sodišče, ki odloča o kazenski zadevi, in vse nacionalne organe, ki izvajajo sodno oblast (torej tudi organe predkazenskega postopka), velja obveznost, da ne uporabijo določb nacionalnega prava, ki niso v skladu [s to d]irektivo, kot so tiste, navedene v četrtem vprašanju, ter posledično, da – glede na iztek roka za prenos – zgoraj navedene nacionalne določbe nadomestijo z določbami [navedene d]irektive z neposrednim učinkom, in sicer tudi v primeru, v katerem je ta oseba po končani preiskavi (ali pregonu) in po tem, ko je državni tožilec vložil obtožni akt pri sodišču, imenovala zagovornika[?]

7. Ali je treba člen 2(1)(b), člen 4(5) in člen 9 v povezavi z uvodnimi izjavami 19, 24 in 27 Direktive [2016/1919] v povezavi s členom 1(2) [te direktive], kakor se razlagajo v skladu [s točkami 6, 7, 11 in 13 Priporočila Komisije], razlagati tako, da mora država članica zagotoviti takojšnjo identifikacijo in priznanje ranljivosti osumljene osebe ter zagotoviti brezplačno pravno pomoč osumljenim ali obdolženim osebam v kazenskem postopku, za katere se domneva, da so v stanju ranljivosti ali da so ranljive, in da je ta pomoč obvezna, tudi če pristojni organ ne zaprosi neodvisnega strokovnjaka za oceno stopnje ranljivosti, potreb ranljive osebe in ustreznosti vseh sprejetih ali predvidenih ukrepov zoper ranljivo osebo, dokler neodvisni strokovnjak ne opravi ustrezne ocene[?]

8. Če je odgovor na [sedmo vprašanje] pritrdilen, ali je treba navedene določbe Direktive [2016/1919] in Priporočila Komisije razlagati tako, da nasprotujejo nacionalnim določbam, kot je člen 79(1), točki 3 in 4, [ZKP], v skladu s katerim mora imeti obdolžena oseba v kazenskem postopku zagovornika le, če obstaja utemeljen dvom glede tega, ali njena sposobnost prepoznati pomen dejanja ali imeti v oblasti svoje ravnanje v času storitve dejanja ni bila izključena ali bistveno zmanjšana, in če obstaja utemeljen dvom glede tega, ali ji stanje njenega duševnega zdravja omogoča samostojno in razsodno sodelovanje v postopku ali obrambo[?]

9. Ali je treba člen 2(1)(b), člen 4(5) in člen 9 v povezavi z uvodnimi izjavami 19, 24 in 27 [Direktive 2016/1919] v povezavi s členom 1(2) [te direktive], kakor se razlagajo v skladu [s točkami 6, 7, 11 in 13 Priporočila Komisije], in načelo domneve ranljivosti razlagati tako, da morajo pristojni organi (državno tožilstvo, policija) najpozneje pred zaslišanjem osumljene osebe, ki ga opravi policija ali drug pristojni organ, takoj opraviti identifikacijo in priznati ranljivost osumljenca v kazenskem postopku ter zagotoviti brezplačno pravno pomoč ali nujno (začasno) pomoč in se vzdržati zaslišanja osumljene osebe, dokler se ji ne zagotovi ta brezplačna pravna pomoč ali dodeli nujna (začasna) pomoč[?]

10. Če je odgovor na [deveto vprašanje] pritrdilen, ali je treba člen 2(1)(b), člen 4(5) in člen 9 v povezavi z uvodnimi izjavami 19, 24 in 27 [Direktive 2016/1919] v povezavi s členom 1(2) [te direktive], kot se razlagajo v skladu [s točkami 6, 7, 11 in 13 Priporočila Komisije], razlagati tako, da državam članicam nalagajo obveznost, da v svojem nacionalnem pravu jasno opredelijo razloge in merila za odstopanja od takojšnje identifikacije in priznanja ranljivosti osumljene osebe v kazenskem postopku ter da ji zagotovijo brezplačno pravno pomoč ali nujno (začasno) pomoč, pri čemer morajo biti morebitna odstopanja sorazmerna, časovno omejena in ne smejo posegati v načelo poštenega sojenja ter morajo biti v obliki procesnega sklepa o odobritvi začasnega odstopanja, v zvezi s katerim bi morala imeti zadevna stranka načeloma možnost zahtevati sodni nadzor[?]

11. Ali je treba člen 19(1), drugi odstavek, PEU in člen 47 [Listine] v povezavi s členom 3(2)(a) ter členom 3(3)(a) in (b) [Direktive 2013/48] v povezavi s členom 1(2) in uvodno izjavo 27 [Direktive 2016/1919] in v povezavi s členom 8 [te direktive] razlagati tako, da je v primeru, v katerem organ, ki vodi postopek, osebi, za katero se domneva, da je v stanju ranljivosti ali/in da je ranljiva (kot je določeno v [točkah 7 in 11 Priporočila Komisije]), ne dodeli brezplačne pravne pomoči in da ne navede razlogov za odločitev, da ne bo dodelil brezplačne pravne pomoči, taka oseba upravičena do učinkovitega pravnega sredstva, in da je treba za tako učinkovito pravno sredstvo šteti institut nacionalnega procesnega prava iz člena 344a [ZKP], ki odreja vrnitev zadeve državnemu tožilcu, da:
    (a) organ predkazenskega postopka izvede identifikacijo in prizna ranljivost osumljene osebe v kazenskem postopku;
    (b) se osumljencu omogoči, da se pred zaslišanjem posvetuje z zagovornikom;
    (c) se izvede zaslišanje osumljenca v navzočnosti zagovornika z avdiovizualnim snemanjem samega zaslišanja;
    (d) se lahko zagovornik seznani s spisom postopka ter da ranljiva oseba in odvetnik, postavljen po uradni dolžnosti, ali odvetnik, ki ga imenuje osumljenec, lahko podajo morebitne dokazne predloge[?]

12. Ali je treba člen 4 [Listine] v povezavi s členom [6(1), (2) in (3) PEU] v povezavi s členom 3 [EKČP], […] v zvezi z domnevo o ranljivosti iz [točke 7 Priporočila Komisije], razlagati tako, da zaslišanje osumljene osebe, ki ga opravi policist ali druga oseba, pooblaščena za izvedbo preiskovalnega dejanja, v okolju psihiatrične bolnišnice brez upoštevanja stanja negotovosti in v pogojih posebej omejene svobode izražanja in posebne duševne ranljivosti ter brez odvetnika pomeni nečloveško ravnanje, zaradi česar je tako procesno dejanje zaslišanja na splošno neprimerno, ker je v nasprotju s temeljnimi pravicami Unije[?]

13. Če je odgovor na [dvanajsto vprašanje] pritrdilen, ali je treba določbe iz dvanajstega vprašanja razlagati tako, da [(i)] nacionalnemu sodišču, ki obravnava zadevo v kazenskem postopku – ki spada na področje uporabe [Direktive 2016/1919] v povezavi [s točko 7 Priporočila Komisije] in na področje uporabe Direktive [2013/48] – pa tudi [(ii)] vsem drugim organom kazenskega

pregona, ki v zadevi izvajajo procesna dejanja, omogočajo (oziroma jim nalagajo), da ne uporabijo določb nacionalnega prava, ki niso v skladu z Direktivo [2016/1919], vključno zlasti s členom 168a [ZKP], in da posledično – zaradi izteka roka za prenos – nadomestijo zgoraj navedeno nacionalno določbo z določbami Direktive, ki imajo neposredni učinek, tudi v primeru, v katerem taka oseba po končani preiskavi (ali pregonu) in po tem, ko državni tožilec vloži obtožni akt pri sodišču, imenuje svojega zagovornika[?]

14. Ali je treba člen 2(1)(b), člen 4(5) in člen 9 v povezavi z uvodnimi izjavami 19, 24 in 27 [Direktive 2016/1919] v povezavi s členom 3(2)[(a), (b) in (c)] ter členom 3(3)(b) [Direktive 2013/48] v povezavi s členom 19(1), drugi pododstavek, PEU in načelom učinkovitosti v pravu Unije razlagati tako, da mora državni tožilec, ko deluje v predkazenskem postopku, v celoti spoštovati zahteve iz Direktive 2016/1919, ki imajo neposredni učinek, in tako zagotoviti, da je osumljeni ali obdolženi osebi, ki uživa varstvo navedene direktive, v postopku zagotovljeno učinkovito pravno varstvo od prvega od naslednjih dogodkov:
    (a) preden jo zasliši policija ali drug organ kazenskega pregona ali sodni organ;
    (b) ko organi pregona ali drugi pristojni organi opravijo preiskovalna dejanja ali dejanja zbiranja dokazov v skladu s členom 3(3)(c) Direktive [2013/48];
    (c) brez nepotrebnega odlašanja po odvzemu prostosti (s čimer je mišljeno tudi bivanje v psihiatrični bolnišnici), po potrebi pa je državni tožilec dolžan ne upoštevati odredbe nadrejenih tožilcev, če je prepričan, da bi njihova izpolnitev škodovala učinkovitemu varstvu osumljene osebe, za katero se domneva, da je ranljiva, vključno z njeno pravico do poštenega sojenja ali katero koli drugo pravico, ki ji je priznana z Direktivo 2016/1919 v povezavi z [Direktivo 2013/48?]

15. Če je odgovor na [štirinajsto vprašanje] pritrdilen, ali je treba člen 19(1), drugi pododstavek, PEU, ki določa načelo učinkovitega pravnega varstva, v povezavi z načelom spoštovanja pravne države, kot je bilo razlagano v sodni praksi Sodišča (sodba z dne 27. maja 2019[,OG in PI (Državni tožilstvi v Lübecku in Zwickauu), C-508/18 in C-82/19 PPU, EU:C:2019:456]), ter načelo neodvisnosti sodstva iz člena 19(1), drugi pododstavek, PEU in člena 47 [Listine], kakor je razlagano v sodni praksi Sodišča (sodba z dne 27. februarja 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C 64/16, EU:C:2018:117), razlagati tako, da ta načela glede na možnost generalnega državnega tožilca ali nadrejenih državnih tožilstev, da dajejo zavezujoča navodila podrejenim državnim tožilcem, na podlagi katerih ti ne smejo upoštevati določb prava Unije, ki se neposredno uporabljajo, ali s katerimi se ovira uporaba teh določb, nasprotujejo nacionalni ureditvi, iz katere izhaja, da je državno tožilstvo neposredno podrejeno organu izvršilne oblasti, to je ministru za pravosodje, in nasprotujejo tudi nacionalnim določbam, ki omejujejo neodvisnost tožilca pri uporabi prava Unije, zlasti […] členu 1(2), členu 3(1), točki 1 in 3, členu 7, od (1) do (6) in (8), ter členu 13(1) in (2) ustawa z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (zakon z dne 28. januarja 2016 o državnem tožilstvu), iz katerih izhaja, da lahko minister za pravosodje, ki je obenem generalni državni tožilec in vodilni organ državnega tožilstva, državnim tožilcem nižjega ranga daje tudi zavezujoča navodila, ki se nanašajo na omejevanje ali oviranje neposredne uporabe prava Unije[?]“

Postopek pred Sodiščem

47 Predložitveno sodišče je Sodišču tudi predlagalo, naj to zadevo obravnava po hitrem postopku iz člena 105(1) Poslovnika Sodišča. Predsednik Sodišča je s sklepom z dne 8. novembra 2023, Barało (C-530/23, EU:C:2023:927), po opredelitvi sodnice poročevalke in generalne pravobranilke odločil, da se ta predlog zavrne.

Vprašanja za predhodno odločanje

48 Vprašanja, ki jih je postavilo predložitveno sodišče, se v bistvu nanašajo na razlago več določb direktiv 2013/48 in 2016/1919. Predložitveno sodišče želi s temi vprašanji predvsem določiti obseg pravice do dostopa do odvetnika in pravice do brezplačne pravne pomoči ranljive osebe.

49 Vendar predlog za sprejetje predhodne odločbe poleg glavnega predmeta vsebuje vprašanja v zvezi z več pojmi prava Unije in različnimi postopkovnimi vidiki, kot sta določitev neposrednega učinka nekaterih določb direktiv 2013/48 in 2016/1919 ali morebitna obveznost uvedbe pravnih sredstev, ki bi jo nalagali ti direktivi, ki jih je mogoče razbrati iz različnih vprašanj za predhodno odločanje.

50 Glede na to, kako so vsa ta vprašanja povezana med seboj, je treba na prvem mestu skupaj preučiti prvih deset vprašanj ter trinajsto in štirinajsto vprašanje v delu, v katerem se nanašajo na obseg pravice do dostopa do odvetnika in pravice do brezplačne pravne pomoči ranljive osebe ter na posledice morebitne neskladnosti nacionalne zakonodaje z obveznostmi, ki izhajajo iz direktiv 2013/48 in 2016/1919, na drugem mestu je treba preučiti drugo, deseto in enajsto vprašanje v delu, v katerem se nanašajo na zahtevo po učinkovitem pravnem sredstvu v primeru kršitve pravic, določenih na podlagi teh direktiv, in na dopustnost dokazov, na tretjem mestu je treba preučiti dvanajsto vprašanje, na zadnjem, četrtem mestu pa petnajsto vprašanje.

Prvih deset vprašanj ter trinajsto in štirinajsto vprašanje v delu, v katerem se nanašajo na obseg pravice do dostopa do odvetnika in pravice do brezplačne pravne pomoči ranljive osebe ter na posledice morebitne neskladnosti nacionalne zakonodaje z obveznostmi, ki izhajajo iz direktiv 2013/48 in 2016/1919

51 Predložitveno sodišče s prvimi desetimi vprašanji, trinajstim in štirinajstim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 1(2), člen 2(1)(b), člen 4(5) in člen 9 Direktive 2016/1919 v povezavi s členom 3(2), od (a) do (c), ter členom 3(3)(a) in (b) Direktive 2013/48 razlagati tako, da so države članice, prvič, dolžne zagotoviti, da se ranljivost obdolžene ali osumljene osebe identificira in prizna, preden je ta oseba zaslišana v kazenskem postopku ali preden so bila v zvezi z njo izvedena konkretna preiskovalna dejanja ali dejanja zbiranja dokazov, in drugič, dolžne tem osebam zagotoviti dostop do odvetnika v okviru brezplačne pravne pomoči za ta postopek.

52 Predložitveno sodišče s temi vprašanji odpira več problematik, ki jih je treba preučiti zaporedoma. Najprej je treba določiti področji uporabe direktiv 2013/48 in 2016/1919 ter razmerje med njima. Nato je treba presoditi obseg pravice do dostopa do odvetnika in pravice do brezplačne pravne pomoči ranljive osebe. Nazadnje je treba za celovit odgovor temu sodišču obravnavati posledice morebitne neskladnosti nacionalne zakonodaje z obveznostmi, ki izhajajo iz direktiv 2013/48 in 2016/1919.

Področji uporabe direktiv 2013/48 in 2016/1919 ter razmerje med njima

53 Iz člena 1(2) Direktive 2016/1919 je izrecno razvidno, da ta direktiva dopolnjuje Direktivo 2013/48, saj je pravica do brezplačne pravne pomoči povezana z uresničevanjem pravice do dostopa do odvetnika. Člen 2(1), od (a) do (c), Direktive 2016/1919 poleg tega določa, da se ta direktiva uporablja za osumljene in obdolžene osebe v kazenskem postopku, ki imajo pravico do dostopa do odvetnika v skladu z Direktivo 2013/48 in ki jim je bodisi odvzeta prostost, bodisi morajo imeti pomoč odvetnika v skladu s pravom Unije ali nacionalnim pravom, bodisi morajo biti te osebe navzoče, ali jim je dovoljeno, da so navzoče, pri nekaterih preiskovalnih dejanjih ali dejanjih zbiranja dokazov.

54 Člen 3(2), od (a) do (d), Direktive 2013/48 pa določa, da imajo osumljene in obdolžene osebe v kazenskem postopku vsekakor dostop do odvetnika v štirih primerih. To pravico jim je tako treba zagotoviti, prvič, preden jih zasliši policija ali drug organ kazenskega pregona ali pravosodni organ, drugič, ko se izvedejo nekatera preiskovalna dejanja ali dejanja zbiranja dokazov, tretjič, brez nepotrebnega odlašanja po odvzemu prostosti ali, četrtič, v ustreznem roku pred njihovo zglasitvijo na pristojnem sodišču.

55 Iz teh različnih določb torej izhaja, da nastop dogodkov, naštetih v členu 3(2), od (a) do (d), Direktive 2013/48, ni pogoj le za uveljavljanje pravice do dostopa do odvetnika, temveč hkrati tudi za uporabo Direktive 2016/1919 in pravice do brezplačne pravne pomoči, ki je z njo uvedena.

56 Ta sočasnost pri varstvu, zagotovljenem s tema direktivama, izhaja tudi iz člena 4(5) Direktive 2016/1919, ki državam članicam izrecno nalaga, da zagotovijo, da se brezplačna pravna pomoč dodeli brez nepotrebnega odlašanja in najpozneje pred zaslišanjem, ki ga opravi policija, drug organ preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ali pravosodni organ, oziroma pred izvedbo preiskovalnih dejanj ali dejanj zbiranja dokazov iz člena 2(1)(c) te direktive.

57 Pomen zgodnje dodelitve brezplačne pravne pomoči je potrjen v uvodni izjavi 24 navedene direktive. Iz te uvodne izjave izhaja, da bi bilo treba v postopek dodelitve te pomoči v nujnih primerih omogočiti začasno vključitev policije in tožilstva, če bi bilo to potrebno, da se navedena pomoč dodeli pravočasno.

58 S členom 4(5) Direktive 2016/1919 se tako uresničuje cilj te direktive, katere namen je, kot je navedeno v njeni uvodni izjavi 1, zagotoviti učinkovitost pravice do dostopa do odvetnika, določene z Direktivo 2013/48, tako da se osumljenim in obdolženim osebam v kazenskem postopku omogoči pomoč odvetnika, ki jo financirajo države članice.

59 Pravica do dostopa do odvetnika je namreč temeljno načelo, ki mora osumljenim in obdolženim osebam omogočati dejansko in učinkovito uveljavljanje njihove pravice do obrambe. Zato morajo imeti te osumljene in obdolžene osebe dostop do odvetnika brez nepotrebnega odlašanja in vsekakor od nastopa prvega od štirih posebnih dogodkov, naštetih v členu 3(2), od (a) do d), Direktive 2013/48, med katerimi je policijsko zaslišanje (glej v tem smislu sodbo z dne 14. maja 2024, Stachev, C-15/24 PPU, EU:C:2024:399, točki 47 in 48). Iz tega sledi, da mora biti za to, da bi bila ta pomoč učinkovita, brezplačna pravna pomoč zagotovljena v zgodnji fazi postopka (glej po analogiji sodbo z dne 19. septembra 2019, Rayonna prokuratura Lom, C-467/18, EU:C:2019:765, točka 50).

Obseg pravice do dostopa do odvetnika in pravice do brezplačne pravne pomoči ranljive osebe

60 Kar zadeva položaj ranljivih oseb, člen 13 Direktive 2013/48 in člen 9 Direktive 2016/1919 državam članicam s podobno dikcijo nalagata, naj zagotovijo, da se pri izvajanju teh direktiv upoštevajo posebne potrebe ranljivih osumljenih ali obdolženih oseb.

61 Prvič, Sodišče je v zvezi s tem razsodilo, da osebe z duševnimi motnjami spadajo v kategorijo ranljivih oseb iz tega člena 13 (glej v tem smislu sodbo z dne 19. septembra 2019, Rayonna prokuratura Lom, C-467/18, EU:C:2019:765, točka 48). Ker Direktiva 2016/1919, kot je navedeno v točki 53 te sodbe, dopolnjuje Direktivo 2013/48 in ker se s tema direktivama uresničuje skupni cilj zagotavljanja varstva pravic osumljenih ali obdolženih oseb v kazenskih postopkih, njuni področji uporabe *ratione personae* ne moreta biti različni. Iz tega sledi, da osebe z duševnimi motnjami prav tako spadajo v kategorijo ranljivih oseb v smislu člena 9 Direktive 2016/1919.

62 Drugič, v zvezi z domnevno obveznostjo držav članic, da v okviru kazenskih postopkov uvedejo domnevo ranljivosti, na katero se predložitveno sodišče sklicuje v tretjem vprašanju, je treba ugotoviti, da zakonodajalec Unije ni pojasnil obsega obveznosti, ki je državam članicam naložena na podlagi člena 13 Direktive 2013/48 ali člena 9 Direktive 2016/1919. Zato iz teh dveh določb ni mogoče sklepati, da morajo države članice v nekaterih okoliščinah določiti domnevo ranljivosti osumljene ali obdolžene osebe.

63 Res je, da Priporočilo Komisije, na katero se predložitveno sodišče sklicuje v utemeljitev predloga za sprejetje predhodne odločbe, države članice spodbuja k določitvi take domneve, zlasti za osebe z duševnimi motnjami, ki jih ovirajo pri razumevanju postopka in učinkovitem sodelovanju v njem.

64 Vendar je to priporočilo nezavezujoč akt, ki ne more ustvarjati obveznosti za države članice. To velja še toliko bolj v okviru minimalne harmonizacije, kjer zakonodajalec Unije ni konkretiziral načrta za sprejetje zavezujočega besedila o posebnih jamstvih za ranljive osumljene ali obdolžene osebe, na katerega je opozorjeno v uvodni izjavi 9 Direktive 2013/48 in uvodni izjavi 4 Direktive 2016/1919.

65 V uvodni izjavi 23 Direktive 2016/1919 je navedeno, da morajo države članice upoštevati Načela in smernice Združenih narodov o dostopu do brezplačne pravne pomoči v kazenskopravnih sistemih.

66 V skladu s točko 23 teh načel in smernic pa morajo policija, državni tožilci in sodniki zagotoviti, da so osebe, zoper katere teče postopek pred njimi ter ki nimajo sredstev za plačilo odvetnika in/ali so ranljive, deležne pravne pomoči. V točki 32 navedenih načel in smernic je še pojasnjeno, da je treba sprejeti posebne ukrepe, da bi bila pravna pomoč dejansko dostopna skupinam s posebnimi potrebami, zlasti duševnim bolnikom in uporabnikom drog.

67 Poleg tega je v uvodni izjavi 51 Direktive 2013/48 navedeno, da bi morali tako državno tožilstvo kot organi kazenskega pregona in pravosodni organi osebam, ki so v potencialno šibkem položaju, olajšati učinkovito uveljavljanje pravic iz te direktive. Za to bi morali, kot je razvidno iz te uvodne izjave 51, med drugim upoštevati morebitno ranljivost, ki vpliva na njihovo zmožnost uveljavljanja pravice do dostopa do odvetnika, in sprejeti ustrezne ukrepe za zagotovitev uveljavljanja teh pravic.

68 Iz tega sledi, da se morajo preiskovalni organi ali kateri koli drug organ preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ali pravosodni organ, kot so državni tožilci, prepričati, da se ranljivost osumljene ali obdolžene osebe identificira in prizna, preden se opravi zaslišanje te osumljene ali obdolžene osebe v okviru kazenskega postopka ali preden so bila v zvezi z njo izvedena konkretna preiskovalna dejanja ali dejanja zbiranja dokazov, zato da se tej osebi, kot je navedeno v točki 59 te sodbe, omogoči, da konkretno in učinkovito uveljavlja svojo pravico do obrambe.

69 Poleg tega je iz uvodne izjave 18 Direktive 2016/1919 razvidno, da zlasti glede na posebne potrebe ranljivih oseb prošnja osumljene ali obdolžene osebe za brezplačno pravno pomoč ne bi smela biti vsebinski pogoj za dodelitev te pomoči.

70 Tako je očitno, da zakonodajalec Unije, ne da bi uvedel domnevo ranljivosti osumljenih ali obdolženih oseb, dodelitve brezplačne pravne pomoči ni nameraval pogojevati s prošnjo osebe v ranljivem položaju.

71 Tretjič, odločitev države članice, da v skladu s členom 4(2) Direktive 2016/1919 pri ugotavljanju, ali je treba dodeliti brezplačno pravno pomoč, uporabi merilo sredstev, ne more povzročiti zamude pri dodelitvi te pomoči ranljivim osebam. Kot je namreč navedeno v uvodni izjavi 19 te direktive, bi morali pristojni organi, ki navedene pomoči zadevni osebi ne bi mogli dodeliti, preden je ne bi zaslišala policija ali drug organ preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ali pravosodni organ ali pred izvedbo konkretnih preiskovalnih dejanj ali dejanj zbiranja dokazov, zagotoviti nujno ali začasno brezplačno pravno pomoč pred takim zaslišanjem ali pred izvedbo takih konkretnih dejanj.

72 Iz tega sledi, da je treba ranljivi osebi, kot je oseba z duševnimi motnjami, omogočiti dostop do odvetnika, ki temelji na pravici do brezplačne pravne pomoči, brez nepotrebnega odlašanja in najpozneje pred zaslišanjem, ki ga opravi policija ali drug organ preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ali pravosodni organ, ali pred izvedbo preiskovalnih dejanj ali dejanj zbiranja dokazov, pri katerih ta oseba mora ali sme sodelovati.

Posledice morebitne neskladnosti nacionalne zakonodaje z obveznostmi, ki izhajajo iz direktiv 2013/48 in 2016/1919

73 V obravnavani zadevi je iz navedb predložitvenega sodišča razvidno, da upoštevne določbe nacionalnega prava, zlasti člen 79(1), točki 3 in 4, ZKP, določajo obvezno pomoč odvetnika, če obstaja utemeljen dvom glede tega, ali je bila obdolžena oseba sposobna prepoznati pomen dejanja ali imeti v oblasti svoje ravnanje v času storitve dejanja ali pa je bila ta sposobnost bistveno zmanjšana, ali glede tega, ali ji stanje njenega duševnega zdravja omogoča samostojno in razsodno sodelovanje v postopku ali obrambo. V skladu s členom 301 ZKP je treba tudi osumljeno osebo na njeno zahtevo zaslišati v navzočnosti postavljenega odvetnika, ne da bi neprisotnost zadnjenavedenega preprečevala izvedbo zaslišanja.

74 Predložitveno sodišče Sodišče sprašuje o združljivosti takih določb s členom 3(2) in (3) Direktive 2013/48 ter členom 1(2), členom 2(1)(b), členom 4(5) in členom 9 Direktive 2016/1919. Navedeno sodišče se poleg tega sprašuje, ali morajo preiskovalni organi, sodišča ali kateri koli drugi državni organi zavrniti uporabo nacionalnih določb, ki ne bi bile združljive s pravom Unije, in jih nadomestiti z določbami direktiv 2013/48 in 2016/1919, ki bi imele neposredni učinek.

75 V zvezi s tem Sodišče v okviru razdelitve nalog med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, na kateri temelji člen 267 PDEU, ni pristojno za razlago določb nacionalnega prava ali za odločanje o združljivosti nacionalnega ukrepa s pravom Unije (glej v tem smislu sodbe z dne 3. februarja 1977, Benedetti, 52/76, EU:C:1977:16, točka 25; z dne 21. januarja 1993, Deutsche Shell, C-188/91, EU:C:1993:24, točka 27, in z dne 15. oktobra 2024, KUBERA, C-144/23, EU:C:2024:881, točka 53).

76 Predložitveno sodišče je torej tisto, ki mora preveriti, ali so zgoraj navedene določbe nacionalnega prava združljive s pravom Unije. Ob tem mora Sodišče temu sodišču glede na elemente iz predložitvene odločbe dati nekaj koristnih napotkov (sodbi z dne 9. aprila 2024, Profi Credit Polska (Obnova postopka, ki se je končal s pravnomočno odločbo), C-582/21, EU:C:2024:282, točka 64, in z dne 15. oktobra 2024, KUBERA, C-144/23, EU:C:2024:881, točka 53).

77 V tem okviru je treba na prvem mestu opozoriti, da za zagotovitev učinkovitosti celote določb tega prava načelo primarnosti med drugim nacionalnim sodiščem nalaga, da nacionalno pravo, kolikor je mogoče, razlagajo ob upoštevanju besedila in namena zadevnega akta prava Unije, da bi se dosegla rešitev, ki je v skladu s ciljem, ki se skuša uresničiti s tem aktom (glej v tem smislu sodbe z dne 5. oktobra 2004, Pfeiffer in drugi, od C-397/01 do C-403/01, EU:C:2004:584, točka 119; z dne 29. junija 2017, Popławski, C-579/15, EU:C:2017:503, točka 31, in z dne 5. septembra 2024, M. S. in drugi (Procesne pravice mladoletnika), C-603/22, EU:C:2024:685, točka 116).

78 Obveznost skladne razlage nacionalnega prava pa ima določene omejitve in zlasti ne more biti podlaga za razlago nacionalnega prava *contra legem* (glej v tem smislu sodbi z dne 29. junija 2017, Popławski, C-579/15, EU:C:2017:503, točka 33, in z dne 5. septembra 2024, M. S. in drugi (Procesne pravice mladoletnika), C-603/22, EU:C:2024:685, točka 117).

79 Če ni mogoče podati razlage nacionalnega prava, ki bi bila v skladu z zahtevami prava Unije, takrat načelo primarnosti nacionalnemu sodišču nalaga, da zagotovi polni učinek zahtev tega prava v sporu, o katerem odloča. Navedeno sodišče mora tako po potrebi na podlagi lastne pristojnosti opustiti uporabo vsake nacionalne, tudi poznejše, ureditve ali prakse, ki je v nasprotju z določbo prava Unije z neposrednim učinkom, ne da bi mu bilo treba zahtevati ali čakati predhodno odpravo te nacionalne ureditve ali prakse po zakonodajni poti ali nekem drugem ustavnem postopku (glej v tem smislu sodbo z dne 5. septembra 2024, M. S. in drugi (Procesne pravice mladoletnika), C-603/22, EU:C:2024:685, točka 118).

80 Pristojni nacionalni organi morajo namreč zagotoviti spoštovanje pravic, ki jih imajo neposredno vpletene fizične ali pravne osebe na podlagi določbe prava Unije, ki je z vidika njene vsebine brezpogojna in dovolj natančna (glej po analogiji sodbi z dne 3. oktobra 2019, Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland in drugi, C-197/18, EU:C:2019:824, točka 32, in z dne 19. maja 2022, Spetsializirana prokuratura (Sojenje obdolžencu na begu), C-569/20, EU:C:2022:401, točka 28).

81 S tega vidika morajo, če v roku niso bili sprejeti izvedbeni ukrepi ali v primeru nepravilnega prenosa direktive, nacionalna sodišča in vsi državni organi zagotoviti to spoštovanje. Tako kot nacionalno sodišče morajo namreč ti organi, med katerimi so organi preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ali pravosodni organi, kot sta policija in državno tožilstvo, po eni strani zavrniti uporabo vsake določbe nacionalnega prava, ki ni v skladu z brezpogojnimi in dovolj natančnimi določbami direktive, ter po drugi strani uporabiti te določbe, če so z njimi opredeljene pravice, ki jih lahko posamezniki uveljavljajo proti državi (glej v tem smislu sodbe z dne 19. januarja 1982, Becker, 8/81, EU:C:1982:7, točka 25; z dne 22. junija 1989, Costanzo,

103/88, EU:C:1989:256, točki 30 in 31; z dne 19. novembra 1991, Francovich in drugi, C-6/90 in C-9/90, EU:C:1991:428, točka 11, in z dne 20. aprila 2023, Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (Občina Ginosa), C-348/22, EU:C:2023:301, točka 77).

82 Na drugem mestu, v zvezi z neposrednim učinkom določb prava Unije, navedenih v točki 74 te sodbe, iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je določba prava Unije na eni strani brezpogojna, če določa obveznost, ki ne vsebuje nobenega pogoja in njena izvršitev ali učinki niso odvisni od nobenega akta institucij Unije ali držav članic, razen akta, s katerim je bila prenesena v nacionalno pravo, ter na drugi strani dovolj natančna, da se lahko nanjo sklicuje pravni subjekt in jo uporabi sodišče, če določa obveznost z nedvoumnimi izrazi (glej v tem smislu sodbe z dne 3. aprila 1968, Molkerei-Zentrale Westfalen/Lippe, 28/67, EU:C:1968:17, str. 226; z dne 8. marca 2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Neposredni učinek), C-205/20, EU:C:2022:168, točka 18, in z dne 1. avgusta 2022, TL (Odsotnost tolmača in prevoda), C-242/22 PPU, EU:C:2022:611, točka 50).

83 Sodišče je poleg tega razsodilo, da direktiva državam članicam sicer dopušča določeno polje proste presoje pri sprejemanju pravil za njeno izvajanje, vendar je mogoče za določbo direktive šteti, da je brezpogojna in natančna, če državam članicam z nedvoumnimi izrazi nalaga natančno obveznost rezultata, ki ji ni dodan noben pogoj glede uporabe pravila, ki ga določa (glej v tem smislu sodbi z dne 8. marca 2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Neposredni učinek), C-205/20, EU:C:2022:168, točka 19, in z dne 1. avgusta 2022, TL (Odsotnost tolmača in prevoda), C-242/22 PPU, EU:C:2022:611, točka 51). V zvezi s tem je bistveno to, da polje proste presoje, ki ga državam članicam daje zadevna direktiva, ne preprečuje določitve vsebine minimalnega varstva ali minimalnega jamstva, ki mora biti zagotovljeno osebam, na katere se nanaša ta direktiva (glej v tem smislu sodbi z dne 14. julija 1994, Faccini Dori, C-91/92, EU:C:1994:292, točka 17, in z dne 20. aprila 2023, Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (Občina Ginosa), C-348/22, EU:C:2023:301, točka 65).

84 Prvič, v zvezi s členom 3(2) in (3) Direktive 2013/48 je na eni strani iz člena 3(2) te direktive razvidno, da imajo osumljene ali obdolžene osebe dostop do odvetnika brez nepotrebnega odlašanja in vsekakor najpozneje od prvega od štirih dogodkov, ki so zaporedoma navedeni v točkah od (a) do (d) te določbe. Ta določba ima torej neposredni učinek, ker državam članicam z nedvoumnimi izrazi nalaga, naj zagotovijo dostop do odvetnika od nastopa posebnih dogodkov, ne da bi imele te države članice kakršno koli polje proste presoje ali da bi lahko za to obveznost določile kakršen koli pogoj in ne da bi bilo potrebno posredovanje akta Unije ali držav članic.

85 Člen 3(3) navedene direktive ima s tem, da določa konstitutivne elemente te pravice do dostopa do odvetnika, prav tako neposredni učinek, ker brezpogojno in dovolj natančno določa vsebino minimalnega varstva osumljenih ali obdolženih oseb.

86 Drugič, tudi člen 4(5) Direktive 2016/1919 določa jasno opredeljeno obveznost, katere izpolnitev je opredeljena brezpogojno.

87 V skladu z besedilom te določbe je namreč treba osumljenim in obdolženim osebam brezplačno pravno pomoč zagotoviti brez nepotrebnega odlašanja in najpozneje pred zaslišanjem, ki ga opravi policija ali drug organ preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ali pravosodni organ, ali pred izvedbo preiskovalnih dejanj ali dejanj zbiranja dokazov iz člena 2(1)(c) te direktive.

88 Iz tega sledi, da čeprav se lahko države članice v skladu s členom 4(2) navedene direktive odločijo za uporabo merila sredstev ali merila utemeljenosti ali celo obojega, da bi ugotovile, ali je treba dodeliti brezplačno pravno pomoč, to polje proste presoje ne more vplivati na trenutek, ko je treba to pomoč dodeliti, saj je ta zamejen z navedbo natančne časovne omejitve v členu 4(5) iste direktive.

89 Tretjič, v zvezi s členom 9 Direktive 2016/1919 je treba navesti, da ta določba s tem, da državam članicam nalaga, naj zagotovijo, da se upoštevajo posebne potrebe ranljivih oseb, ki so osumljene ali obdolžene, državam članicam nalaga natančno obveznost rezultata, ki ji ni dodan noben pogoj glede uporabe pravila, ki ga določa.

90 Polje proste presoje, priznano državam članicam pri opredelitvi načina, kako je treba upoštevati posebne potrebe osumljenih ali obdolženih oseb, ki so v posebej ranljivem položaju, je namreč omejeno z obveznostjo teh držav članic, ki je v isti določbi določena na splošno in nedvoumno, in sicer, da pri tem izvajanju zagotovijo posebno upoštevanje teh oseb.

91 Iz vseh zgoraj navedenih razlogov izhaja, da mora predložitveno sodišče nacionalne določbe, navedene med drugim v točki 73 te sodbe, razlagati kar najbolj v skladu s pravom Unije, da se zagotovi polni učinek tega prava. Če ne bo moglo podati take razlage, bo moralo na podlagi lastne pristojnosti zavrniti uporabo nacionalnih določb, ki bi se izkazale za nezdružljive s členom 3(2) in (3) Direktive 2013/48 ter členom 4(5) in členom 9 Direktive 2016/1919, ter uporabiti navedene določbe teh direktiv, saj so obveznosti, ki jih določajo, naložene vsem organom držav članic, med katerimi so organi preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ali pravosodni organi, kot sta policija in državno tožilstvo.

Sklepna ugotovitev glede prvih desetih vprašanj ter trinajstega in štirinajstega vprašanja

92 Glede na zgoraj navedene razloge je treba na prvih deset vprašanj ter na trinajsto in štirinajsto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 2(1)(b), člen 4(5) in člen 9 Direktive 2016/1919 v povezavi s členom 3(2), od (a) do (c), in členom 3(3) Direktive 2013/48 razlagati tako, da so države članice, prvič, dolžne zagotoviti, da se ranljivost obdolžene ali osumljene osebe identificira in prizna, preden je ta oseba zaslišana v kazenskem postopku ali preden so bila v zvezi z njo izvedena konkretna preiskovalna dejanja ali dejanja zbiranja dokazov, in drugič, dolžne tem osebam zagotoviti dostop do odvetnika v okviru brezplačne pravne pomoči za namene tega postopka brez nepotrebnega odlašanja in najpozneje pred zaslišanjem, ki ga opravi policija ali drug organ preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ali pravosodni organ, ali pred izvedbo preiskovalnih dejanj ali dejanj zbiranja dokazov, pri katerih navedena obdolžena ali osumljena oseba mora ali sme sodelovati.

Drugo, deseto, enajsto in trinajsto vprašanje v delu, v katerem se nanašajo na zahtevo po učinkovitem pravnem sredstvu in na dopustnost dokazov

93 V uvodu je treba poudariti, da se predložitveno sodišče v enajstem vprašanju sklicuje na člen 8 Direktive 2016/1919, in ne na člen 12(1) Direktive 2013/48. Vendar se to sodišče v obrazložitvi predloga za sprejetje predhodne odločbe sklicuje na zadnjenavedeno določbo, oba člena pa se nanašata na pravna sredstva in sta oblikovana podobno.

94 V teh okoliščinah je treba razumeti, da predložitveno sodišče z drugim, desetim, enajstim in trinajstim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 12 Direktive 2013/48 in člen 8 Direktive 2016/1919 razlagati tako, da nalagata, da sta odločbi, ki se na eni strani nanašata na preučitev morebitne ranljivosti osumljene ali obdolžene osebe ter na drugi strani na zavrnitev dodelitve brezplačne pravne pomoči ranljivi osebi in na izbiro, da je ta oseba zaslišana brez navzočnosti odvetnika, obrazloženi in da je zoper njiju mogoče vložiti učinkovito pravno sredstvo. Poleg tega navedeno sodišče sprašuje, ali je treba ti določbi razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki v okviru kazenskega postopka sodišču ne dovoljuje, da obremenilne dokaze, ki izhajajo iz izjav ranljive osebe med zaslišanjem, ki ga je policija ali drug organ preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ali pravosodni organ opravil s kršitvijo pravic iz direktiv 2013/48 ali 2016/1919, razglasi za nedopustne.

95 V zvezi s tem je najprej že iz člena 12(1) Direktive 2013/48 in člena 8 Direktive 2016/1919 razvidno, da morajo imeti osumljene ali obdolžene osebe v primeru kršitve pravic iz navedenih direktiv na voljo učinkovito pravno sredstvo v skladu z nacionalnim pravom.

96 Sodišče je že razsodilo, da prva od teh določb državam članicam nalaga, naj zagotovijo spoštovanje pravice do poštenega sojenja in pravice do obrambe, ki sta določeni v členu 47 oziroma členu 48(2) Listine, z določitvijo učinkovitega pravnega sredstva, ki vsem osumljenim ali obdolženim osebam omogoča, da zadevo predložijo sodišču, ki je zadolženo za preučitev, ali so bile pravice iz teh direktiv kršene (glej v tem smislu sodbo z dne 7. septembra 2023, Rayonna prokuratura Lovech, teritorialno otdelenie Lukovit (Osebna preiskava), C-209/22, EU:C:2023:634, točka 51).

97 Enaka razlaga velja tudi za člen 8 Direktive 2016/1919. Dodelitev brezplačne pravne pomoči je namreč vidik pravice do učinkovitega pravnega sredstva, ki je izrecno zagotovljen s členom 47, tretji odstavek, Listine, pri čemer je cilj te direktive zagotoviti učinkovitost pravice do dostopa do odvetnika, določene z Direktivo 2013/48. Ti direktivi tako s skupnim delovanjem prispevata k uresničevanju pravice do učinkovitega pravnega sredstva, določene v členu 47, prvi odstavek, Listine, ker dodelitev brezplačne pravne pomoči olajšuje izvrševanje pravice do dostopa do odvetnika (glej v tem smislu sodbo z dne 22. junija 2023, K. B. in F. S. (Preizkus po uradni dolžnosti v kazenskih zadevah), C-660/21, EU:C:2023:498, točka 44).

98 Iz tega sledi, da je treba člen 12(1) Direktive 2013/48 in člen 8 Direktive 2016/1919 razlagati tako, da nasprotujeta vsakemu nacionalnemu ukrepu, ki preprečuje uveljavljanje učinkovitih pravnih sredstev v primeru kršitve pravic, ki se s tema direktivama izvajajo (glej v tem smislu sodbi z dne 19. septembra 2019, Rayonna prokuratura Lom, C-467/18, EU:C:2019:765, točki 57 in 58, in z dne 22. junija 2023, K. . in F. S. (Preizkus po uradni dolžnosti v kazenskih zadevah), C-660/21, EU:C:2023:498, točka 37).

99 Dalje, pojasniti je treba, da člena 47 in 48 Listine državam članicam ne nalagata, naj uvedejo samostojna pravna sredstva, ki bi jih osumljene ali obdolžene osebe lahko vložile za varstvo pravic, ki so jim podeljene z navedenima direktivama. V skladu z ustaljeno sodno prakso namreč pravo Unije, vključno z določbami Listine, ne učinkuje tako, da bi državam članicam nalagalo, naj uvedejo druga pravna sredstva od tistih, ki so določena v nacionalnem pravu, razen če ni iz sistematike zadevnega nacionalnega pravnega reda razvidno, da ni nobenega sodnega varstva, ki bi lahko, čeprav le posredno, zagotovilo spoštovanje pravic, ki jih imajo pravni subjekti na podlagi prava Unije (glej v tem smislu sodbe z dne 13. marca 2007, Unibet, C-432/05, EU:C:2007:163, točka 71; z dne 21. decembra 2021, Randstad Italia, C-497/20, EU:C:2021:1037, točka 62, in z dne 7. septembra 2023, Rayonna prokuratura Lovech, teritorialno otdelenie Lukovit (Osebna preiskava), C-209/22, EU:C:2023:634, točka 54).

100 V zvezi s tem je treba dodati, da člen 12(1) Direktive 2013/48 in člen 8 Direktive 2016/1919 določata, da je pravica do ugotovitve morebitnih kršitev pravic, podeljenih s tema direktivama, priznana v skladu z „nacionalnim pravom“, pri čemer člen 12(2) Direktive 2013/48 natančneje določa, da dopustnost dokazov ostaja v pristojnosti nacionalnih pravil in sistemov.

101 Navedene določbe torej ne določajo podrobnih pravil, v skladu s katerimi mora biti mogoče uveljavljati kršitve teh pravic, in tako državam članicam puščajo določeno polje proste presoje za določitev posebnih postopkov, ki se bodo uporabljali v zvezi s tem (glej v tem smislu sodbo z dne 7. septembra 2023, Rayonna prokuratura Lovech, teritorialno otdelenie Lukovit (Osebna preiskava), C-209/22, EU:C:2023:634, točka 52), ob upoštevanju – kot izhaja iz člena 12(2) Direktive 2013/48 – pravice do obrambe in poštenosti postopka pri presoji izjav osumljenih ali obdolženih oseb ali dokazov, pridobljenih s kršitvijo njihove pravice do odvetnika.

102 Zato nič v teh direktivah nacionalnega sodišča ne zavezuje, da samodejno izloči vse dokaze, pridobljene s kršitvijo pravic, podeljenih z direktivama 2013/48 in 2016/1919. Vendar je v skladu s sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice, ki jo je treba upoštevati, kot je to razvidno iz uvodnih izjav 50 in 53 prve od teh direktiv ter uvodnih izjav 17 in 30 druge direktive, potrebno, da nacionalna sodišča, kadar se ugotovi kršitev postopka, preverijo, ali je bila ta kršitev odpravljena med postopkom, ki je sledil tej kršitvi (glej v tem smislu sodbo z dne 14. maja 2024, Stachev, C-15/24 PPU, EU:C:2024:399, točka 96).

103 Tako je treba v primeru, v katerem bi bili dokazi zbrani v nasprotju z zahtevami iz navedenih direktiv, presoditi, ali je mogoče kljub tej pomanjkljivosti v trenutku, ko mora sodišče, ki odloča v zadevi, sprejeti odločitev, kazenski postopek kot celoto šteti za pošten, pri čemer je treba upoštevati več dejavnikov, med katerimi sta vprašanje, ali so izjave, zbrane brez navzočnosti odvetnika, sestavni ali pomemben del obremenilnih dokazov, in moč drugih dokazov v spisu (sodba z dne 14. maja 2024, Stachev, C-15/24 PPU, EU:C:2024:399, točka 97).

104 Iz tega sledi, da pravo Unije državam članicam ne nalaga, naj določijo možnost sodišča, da za nedopustne razglasi obremenilne dokaze, ki izhajajo iz izjav ranljive osebe med zaslišanjem, ki ga je policija ali drug organ preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ali pravosodni organ opravil s kršitvijo pravic, določenih z direktivama 2013/48 ali 2016/1919, vendar le če lahko to sodišče v okviru kazenskega postopka preveri, ali so bile te pravice, razlagane ob upoštevanju člena 47 in člena 48(2) Listine, spoštovane, in izpelje vse posledice, ki izhajajo iz te kršitve, zlasti v zvezi z dokazno vrednostjo dokazov, pridobljenih v teh okoliščinah (glej po analogiji sodbo z dne 5. septembra 2024, M. S. in drugi (Procesne pravice mladoletnika), C-603/22, EU:C:2024:685, točka 174).

105 Nazadnje, iz sodne prakse Sodišča je razvidno, da morajo države članice pri izvajanju direktiv 2013/48 in 2016/1919 zagotoviti spoštovanje zahtev, ki izhajajo tako iz pravice do učinkovitega pravnega sredstva in pravice do poštenega sojenja iz člena 47, prvi in drugi odstavek, Listine kot iz pravice do obrambe, določene v členu 48(2) Listine (glej v tem smislu sodbo z dne 22. junija 2023, K. B. in F. S. (Preizkus po uradni dolžnosti v kazenskih zadevah), C-660/21, EU:C:2023:498, točka 40).

106 V skladu z ustaljeno sodno prakso pa je obvestitev o razlogih vidik pravice do učinkovitega pravnega sredstva, ker omogoča zagotovitev učinkovitega sodnega nadzora. Poleg tega je za to, da osumljena ali obdolžena oseba lahko brani pravice, ki so ji podeljene s tema direktivama, pod najboljšimi pogoji in se ob popolnem poznavanju dejstev odloči, ali je koristno vložiti pravno sredstvo, potrebno, da pristojni nacionalni organ tej osebi sporoči razloge, na katerih temelji

njegova zavrnitev (glej v tem smislu sodbi z dne 15. oktobra 1987, Heylens in drugi, 222/86, EU:C:1987:442, točka 15, in z dne 17. marca 2011, Peñarroja Fa, C-372/09 in C-373/09, EU:C:2011:156, točka 63).

107 Glede na zgoraj navedene razloge je treba člen 12 Direktive 2013/48 in člen 8 Direktive 2016/1919 razlagati tako, da nalagata, da sta odločbi, ki se na eni strani na nanašata preučitev morebitne ranljivosti osumljene ali obdolžene osebe ter na drugi strani na zavrnitev dodelitve brezplačne pravne pomoči ranljivi osebi in na izbiro, da je ta oseba zaslišana brez navzočnosti odvetnika, obrazloženi in da je zoper njiju mogoče vložiti učinkovito pravno sredstvo.

108 Ti določbi pa ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki v okviru kazenskega postopka sodišču ne dovoljuje, da za nedopustne razglasi obremenilne dokaze, ki izhajajo iz izjav ranljive osebe med zaslišanjem, ki ga je policija ali drug organ preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ali pravosodni organ opravil s kršitvijo pravic, določenih z direktivama 2013/48 ali 2016/1919, vendar le če lahko to sodišče v okviru kazenskega postopka na eni strani preveri, ali so bile te pravice, razlagane ob upoštevanju člena 47 in člena 48(2) Listine, spoštovane, in na drugi strani izpelje vse posledice, ki izhajajo iz te kršitve, zlasti v zvezi z dokazno vrednostjo dokazov, pridobljenih v teh okoliščinah.

Dvanajsto vprašanje

109 Predložitveno sodišče z dvanajstim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali zaslišanje osumljene osebe, ki se opravi v psihiatrični bolnišnici, v kateri je ta oseba, ne da bi ji pomagal odvetnik in ne da bi se upošteval položaj negotovosti navedene osumljene osebe v razmerah posebej omejene svobode izražanja in posebne duševne nestabilnosti, pomeni nečloveško ravnanje zlasti v smislu člena 4 Listine.

110 V zvezi s tem je iz ustaljene sodne prakse razvidno, da nujnost razlage prava Unije, ki je koristna za predložitveno sodišče, od navedenega sodišča zahteva, da opredeli dejanski in pravni okvir, v katerega se umeščajo vprašanja, ki jih postavlja, ali vsaj pojasni dejanske okoliščine, ki so podlaga za ta vprašanja. Navedeno sodišče mora poleg tega navesti natančne razloge, zaradi katerih se sprašuje o razlagi prava Unije in meni, da je treba pri Sodišču vložiti predlog za sprejetje predhodne odločbe (glej v tem smislu sodbe z dne 26. januarja 1993, Telemarsicabruzzo in drugi, od C-320/90 do C-322/90, EU:C:1993:26, točka 6; z dne 8. septembra 2009, Liga Portuguesa de Futebol Profissional in Bwin International, C-42/07, EU:C:2009:519, točka 40, in z dne 29. julija 2024, LivaNova, C-713/22, EU:C:2024:642, točka 54).

111 Kot določa člen 94(a) in (c) Poslovnika, mora predlog za sprejetje predhodne odločbe med drugim vsebovati kratek povzetek upoštevnih dejstev ali vsaj navedbo dejanskih okoliščin, na katerih vprašanja temeljijo, ter razloge, ki so predložitvenemu sodišču vzbudili dvom glede razlage ali veljavnosti nekaterih določb prava Unije, in pojasnitev zveze, ki po mnenju predložitvenega sodišča obstaja med temi določbami in nacionalno zakonodajo, ki jo je treba uporabiti v sporu o glavni stvari.

112 V obravnavani zadevi predlog za sprejetje predhodne odločbe ne vsebuje nobene informacije o okoliščinah, v katerih naj bi bilo opravljeno zaslišanje K. P. v bolnišnici. Na podlagi tega predloga tudi ni mogoče razumeti, zakaj bi bil odgovor na dvanajsto vprašanje potreben, da bi predložitveno sodišče lahko rešilo spor o glavni stvari.

113 V teh okoliščinah dvanajsto vprašanje ni dopustno.

Petnajsto vprašanje

114 Predložitveno sodišče s petnajstim vprašanjem sprašuje, ali pravo Unije nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa, da je državno tožilstvo neposredno odvisno od izvršilnega organa, in če je odgovor pritrdilen, ali državni tožilec v predkazenskem postopku ne sme uporabiti določb take ureditve.

115 V obravnavani zadevi je iz navedb predložitvenega sodišča razvidno, da je v okviru postopka v glavni stvari faza predkazenskega postopka končana. V teh okoliščinah namen vprašanja, ali ima državni tožilec v okviru tega predkazenskega postopka obveznost, da ne uporabi nacionalnih določb, ki so v nasprotju s pravom Unije, da bi se zagotovila učinkovitost pravic teh oseb, torej ni, da bi se pravo Unije razložilo za objektivne potrebe rešitve zadeve v glavni stvari, temveč je to vprašanje splošno in hipotetično.

116 V skladu z ustaljeno sodno prakso pa je postopek, uveden s členom 267 PDEU, instrument sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, s katerim prvo zagotovi drugim elemente razlage prava Unije, ki jih ta potrebujejo za rešitev sporov, o katerih odločajo, ter predhodno odločanje ni namenjeno oblikovanju posvetovalnih mnenj o splošnih ali hipotetičnih vprašanjih, temveč je utemeljeno s potrebo po dejanski rešitvi spora (glej v tem smislu sodbe z dne 18. oktobra 1990, Dzodzi, C-297/88 in C-197/89, EU:C:1990:360, točka 33; z dne 16. decembra 1981, Foglia, 244/80, EU:C:1981:302, točka 18; z dne 26. marca 2020, Miasto Łowicz in Prokurator Generalny, C-558/18 in C-563/18, EU:C:2020:234, točka 44, in z dne 5. septembra 2024, M. S. in drugi (Procesne pravice mladoletnika), C-603/22, EU:C:2024:685, točka 75).

117 V teh okoliščinah petnajsto vprašanje ni dopustno.

Stroški

118 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

1. **Člen 2(1)(b), člen 4(5) in člen 9 Direktive (EU) 2016/1919 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. oktobra 2016 o brezplačni pravni pomoči za osumljene in obdolžene osebe v kazenskem postopku ter za zahtevane osebe v postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje v povezavi s členom 3(2), od (a) do (c), in členom 3(3) Direktive 2013/48/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2013 o pravici do dostopa do odvetnika v kazenskem postopku in v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje ter pravici do obvestitve tretje osebe ob odvzemu prostosti in do komunikacije s tretjimi osebami in konzularnimi organi med odvzemom prostosti**

   je treba razlagati tako, da

   so države članice, prvič, dolžne zagotoviti, da se ranljivost obdolžene ali osumljene osebe identificira in prizna, preden je ta oseba zaslišana v kazenskem postopku ali preden so bila v zvezi z njo izvedena konkretna preiskovalna dejanja ali dejanja zbiranja dokazov,

in drugič, dolžne tem osebam zagotoviti dostop do odvetnika v okviru brezplačne pravne pomoči za namene tega postopka brez nepotrebnega odlašanja in najpozneje pred zaslišanjem, ki ga opravi policija ali drug organ preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ali pravosodni organ, ali pred izvedbo preiskovalnih dejanj ali dejanj zbiranja dokazov, pri katerih navedena obdolžena ali osumljena oseba mora ali sme sodelovati.

2. Člen 12 Direktive 2013/48 in člen 8 Direktive 2016/1919

je treba razlagati tako, da

nalagata, da sta odločbi, ki se na eni strani nanašata na preučitev morebitne ranljivosti osumljene ali obdolžene osebe ter na drugi strani na zavrnitev dodelitve brezplačne pravne pomoči ranljivi osebi in na izbiro, da je ta oseba zaslišana brez navzočnosti odvetnika, obrazloženi in da je zoper njiju mogoče vložiti učinkovito pravno sredstvo.

Ti določbi pa ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki v okviru kazenskega postopka sodišču ne dovoljuje, da za nedopustne razglasi obremenilne dokaze, ki izhajajo iz izjav ranljive osebe med zaslišanjem, ki ga je policija ali drug organ preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ali pravosodni organ opravil s kršitvijo pravic, določenih z direktivama 2013/48 ali 2016/1919, vendar le če lahko to sodišče v okviru kazenskega postopka na eni strani preveri, ali so bile te pravice, razlagane ob upoštevanju člena 47 in člena 48(2) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, spoštovane, in na drugi strani izpelje vse posledice, ki izhajajo iz te kršitve, zlasti v zvezi z dokazno vrednostjo dokazov, pridobljenih v teh okoliščinah.

Podpisi